

Op 27 maart laatstleden vierde de Kristelijke Werknemersbeweging (KWB) van de parochie Sint-Pieter haar zeventigjarig bestaan, onder meer met de plechtige voorstelling van het buurtboek *De Weesgegroet*, meer dan een gewone Wijk. Hieronder reconstrueren we als bijdrage aan de feestelijkheden de grote lijnen van de ontstaansgeschiedenis van de jubilerende vereniging.

De KWB is ondanks haar 70 jaar een nog jonge tak van het Algemeen Christelijk Werknemersverbond (ACW): enkel de Gepensioneerdenbonden dateren nog van nadien. Al tijdens de

jaren '30 bestonden plannen voor de oprichting van een specifieke organisatie voor katholieke werknemers: in verschillende arrondissementen werden toen parochiale werkliedenbonden opgericht. Maar door tegenstand van het ACW dat concurrentie vreesde, kwam een nationale organisatie er pas na de Duitse bezetting in mei 1940. Vakbond ACV kon zijn werking toen immers onmogelijk voorzetten omdat ze dan verplicht moest opgaan in een eenheidsvakverbond, de Unie van Hand- en Geestesarbeiders. De christelijke arbeidersbeweging dreigde hierdoor te verdwijnen en daarom startten de leiders hiervan met toestemming van kardinaal Van Roey vanaf het

najaar van 1940 met de uitbouw van 'vrije, culturele verenigingen'. Op 9 januari 1941 viel de beslissing om in alle arrondissementen Katholieke Werkliedenbonden op te richten: het geldt als de geboortedatum van de KWB.

De hoofdtaak van de KWB werd omschreven als de 'zedelijke en godsdienstige actie in de werkliedenstand'. Actiemiddelen waren: studiekringen, inzamelingen, retraites, algemene vergaderingen, paasacties, misacties, voordrachten, gewestelijke sociale scholen, bestuursbladen en familiefeesten. Daarnaast moesten de werkliedenbonden een aantal sociale diensten bewijzen 'tot het verzekeren van een vast verband tussen de leden en de organisatie'. Concreet dacht men daarbij aan inlichtingenbureaus, spaarkassen, woningzorg, tuinbouw en huisvuil, vakantiegenoegens en ongevallenvergoeding. Kortom, de doelstellingen waren 'opvoeding van de arbeider', ontspanning met de klemtoon op het familiale karakter daarvan en sociaal dienstbetoon. De KWB moest openstaan voor de arbeiders in de ruimste betekenis en bijgevolg waren 'bedienden, onderwijzers en

volksgezinde intellectuelen zeer welkom', maar het bestuur en de leiding moesten in handen blijven van de arbeiders. De proost was de geestelijke raadgever en verantwoordelijk voor de godsdienstige en zedelijke actie. De sociale diensten stonden onder leiding van de plaatselijke en arrondissementssecretarissen.

De plaatselijke afdelingen waren parochiaal opgevat en de leden sloten individueel aan. Elke afdeling werd ingedeeld in wijken, bestaande uit een beperkt aantal straten, onder de verantwoordelijkheid van een wijkmeester. Hij was een erg belangrijke schakel in de werking van de KWB. Hij moest de lidgelden aan huis ontvangen, de leden informeren over de activiteiten van de afdeling en hen uitnodigen voor de algemene vergaderingen. Zijn belangrijkste opdracht was het beïnvloeden van de leden door zijn persoonlijkheid, zijn goede raad en zijn praktische hulp. Van de wijkmeester werd verwacht dat hij een 'echte en authentieke arbeider' was, praktiserend, katholiek, joviaal, sociaal en temperamentvol. Het moest iemand zijn die door zijn voorbeeld de arbeiders de weg zou aantonen naar de christelijke waarden, hen moest behoeden voor geloofsafval en de invloed van andere ideologieën. In een interne nota van 1942 stond dan ook te lezen: 'Onze hele beweging steunt op de wijkmeesters. Door hem gaat de beweging op haar man, door hem veroverd ze, geeft ze voorbeeld, draagt zij nieuwe gedachten en levensidealen uit, straalt zij uit in de massa'.

De KWB groeide snel: in 1943 waren er al 501 afdelingen, KWB Sint-Pieter was er één van. Turnhoutenaar Jos Verheyen (1918-2009) stond mee aan de wieg van de KWB Sint-Pieter, toen hij voor 1940 al een plaatselijke werkliedenbond mee op poten zette. Na de bezetting van de stad was hij aanwezig op een eerste wijkmeestersvergadering in september 1940. Er werd beslist de werking van het ACW plaatselijk verder te zetten: KWB Sint Pieter was geboren. Tijdens de oorlogsjaren verliep de werking erg moeilijk. In de nacht van 15 op 16 februari 1944 werden bijna alle Turnhoutse wijkmeesters na verklikking opgepakt en gedeporteerd. Van deze groep zou enkel Jos Verheyen terugkeren. Deze zware klap maakte echter geen einde aan het succesverhaal. In april 1945 werd de KWB officieel erkend

als een zelfstandige vormingsorganisatie binnen het ACW, verantwoordelijk voor de sociaal-culturele actie onder de volwassen arbeiders. Het is een taak die de organisatie intussen al 70 jaar vervult.

Geraadpleegde literatuur:

- *Toespraak door Francis Deckx bij de viering van 70 jaar KWB Sint Pieter*
- *Walter Nauwelaerts, 'De Kristelijke Werknemersbeweging'. In: Emmanuel Gerard (red.). De christelijke arbeidersbeweging in België 1891-1991. Deel 2. Leuven, 1991, p. 484-525.*
- *Harry de Kok en Sam Van Clemen. Turnhout tijdens de Tweede Wereldoorlog. Turnhout, 2003.*

Sam Van Clemen